

Bo Westin berättar om Brevik från 1920-talet till 1950-talet.

Mitt Brevik

Familjen flyttade från Råsunda till Vattenvägen i Brevik 1918. Det var ett konventionellt Lidingöhus från första åren på 1900-talet utan värmeledning. Värme alstrades genom en täljstenskamin i hallen, vedspis i köket och öppen spis i salong-matsal. Vid behov fanns dessutom kakelugnar i sovrummen i övervåningen. Egen hönsgård på tomten mot skogen tillkom så småningom.

När skrivaren 1921 anlände till världen var det med hjälp av barnmorskan fru Thermaenius. Familjen växte och stugan blev trång. Vi flyttade till kv Eken (nuvarande Sandåsen) i Högberga. I det stora kvarteret fanns då som enda grannar familjerna Lion, Stangenberg och Ljungdahl.

Samma år började sexåringen i småskolan i Breviksblocket hos fröken Bergström. Efter två år väntade folkskolan i Käppala, där Rimi nu ligger. Skolan hade fyra rum för klasserna 3–6, givetvis inga specialsalar eller gymnastiksal. Gymnastik två gånger i veckan, mestadels utomhus men när vädret inte tillät det fanns några ribbstolar, en plint, en bom och ett par bänkar till förfogande i en korridor. Den enda tekniska apparat jag minns från Käppala skola var en radioapparat, som naturligtvis användes i de fyra klasserna någon gång per termin för att lyssna på skolradioprogram.

Käppala gamla skola vid Herkulesvägen, nu riven. Fotograf okänd

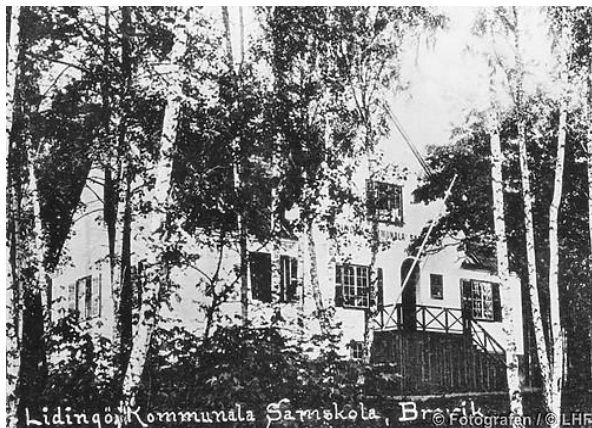
Skolvägen var 2 ½ km i vardera riktningen. För att hinna med att äta lunch hemma på den anslagna timmen måste apostlahästarna trumma på med bra fart. Vintertid med skidåkning gick det något lättare. Om vädret var speciellt ogynnsamt kunde man få med sig ett smörgåspaket och en flaska mjölk till lunchen. Varför användes inte cykel? Omkring 1930 tillverkades cyklar endast för vuxna och dessa var med sina 28”s hjul tunga och klumpiga för en liten knatte och dessutom dyr.

Käppalaskolan hade de här åren två lärarinnor och två lärare. När lärarinnorna hade problem med ordningen i sina klassrum kunde någon av lärarna tillkallas. Vid allvarigare förseelser då örfil inte bedömdes tillräckligt fördes delinkventen upp till det så kallade kollegierummet på vinden. Där fanns stolar att ligga på och en väl tilltagen rotting i en garderob. Det var då en av såväl föräldrar som myndigheterna accepterad korrektionsmetod. Jag har inte hört att någon lidit skada av det utom kortvarig sveda i skinnet. Jag vill påpeka att det aldrig var fråga om misshandel.

Efter Käppalaskolan väntade åter Breviksblocket, nu med tre år i fyraårig samskola. Här fanns inte heller några specialsalar. Gymnastik hade vi i Skärsätra skola. Speciallärare däremot, delvis ambulerande från läroverket på norra ön. Från de här åren minns jag särskilt den utomordentliga lärarinnan fröken Frank, Frankan kallad, ambitiös men något kolerisk. Med hennes hjälp har bl a Hjorts tyska grammatik trummats in i många tröga skalar. Omkring 1936 lades samskolan i Brevik ned och eleverna hänvisades till läroverket på norra ön, nuvarande Hersby skola där även gymnasium och flickskola fanns.

Villan på Ekstigen

Åter till villan i Högberga. Ekstigen som leder där förbi gjorde verkligen skäl för namnet. Den gick inte att befara annat än med lättare fordon. Villan som var byggd 1908 hade tidigare inrymt skola men var ombyggd några år innan vi flyttade in.

Under tre år, från 1917–1920, fanns en kommunal samskola i förhyrda lokaler i Brevik.

Undervisningen flyttades därefter till Breviksblocket. Skolan återgick till att bli villa. Fotograf okänd

Min far, som trots att han inte var särskilt praktiskt lagd, köpte ett år avverkningsrätten av särskilt stämplad skog i kvarteret. Med mycket ringa hjälp från oss barn fällde, sågade och högg han för hand ved, som sedan räckte flera år till värmeledningspanna och öppen spis. Städningen efteråt var föredömlig. Grenar höggs upp och riset brändes. Kottar plockades av de mindre barnen. Familjen var stor med åtta barn och två hembiträden; det gällde att leva ekonomiskt.

1931 hade pappa köpt en gammal motorbåt för skärgårdsturer. På hösten när skutor kom från Estland med potatis for vi in med båten till Stockholm och köpte vinterbehovet 800 kg potatis à 8 öre kilot. Den karrades sedan med skottkärra hem från Brevikshamnen.

Modena växlar. När jag var i 10–15 årsåldern gällde golfbyxor för oss pojkar och de skulle vara långa. Pappa köpte byxtyg på realisation i Stockholm. Sedan gällde det för sömmerskan, fru Lundborg, att sy byxor som modet föreskrev, vilket inte alltid överensstämde med hennes och mammas åsikter. När det hela var klart betingade hon sig ett arvode av fem kronor inklusive provning, knappar och fodertyg,

Brevik-Högbergaområdet var på 1930–20-talen i mångt och mycket idylliskt med öppna dörrar och en idealisk plats för oss barn med mycket stora skogs- och fritidsområden där lekar av ibland ganska vilt slag kunde förekomma. Skador var däremot märkligt nog obetydliga. Service däremot i form av idrottsplatser, skridskobanor, slalombackar, preparerade skidspår och dylikt förekom inte. Det fick vi klara själva, ibland med föräldrars hjälp.

Tiden tick och jag bildade egen familj tillsammans med Högbergflickan Mejt. 1951 fick vi tillfälle att köpa en del av mina föräldrars tomt. Vi kunde flytta in i vårt nya hus 1954 efter mycket eget arbete och slit. Våra barn fyllde snart huset med stoj och glam. De växte upp och flyttade så småningom hemifrån. Sedan jag blivit ensam flyttade jag själv efter några år till bostadsrättslägenhet i det då nya Breviks centrum.

Med respekt och även beundran för den äldre generationen har dessa rader nedskrivits och kanske blivit något av en familjekrönika. Det har för mig känts som en sällsynt förmån att få växa upp och leda ett helt liv (med undantag för fyra år) i den fina miljö som Brevik-Högberga utgör.

Från Lidingöboken 1999. Redaktionen för "Lidingö berättar" har kompletterat med bilder ur Hembygdsföreningens bildbank.